

Ενδοσχολική Επιμόρφωση του
Ειδικού Νηπιαγωγείου και του Ειδικού Δημοτικού
Σχολείου Ηγουμενίτσας

Μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο

Στράτη Παναγιώτα
Διδάκτορας του
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Προϊσταμένη του Ειδικού
Νηπιαγωγείου

Τσόδουλος Κυριάκος
Αναπληρωτής Διευθυντής
του Ειδικού Δημοτικού
Σχολείου

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

2

- **Η μετάβαση των παιδιών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο** σηματοδοτεί ένα σημαντικό στάδιο εξέλιξης, τόσο για το παιδί όσο και για την οικογένειά του.
- **Τα προγράμματα μετάβασης**, στηριζόμενα σε θεωρητικά πλαίσια, μπορούν να στηρίξουν τη μετάβαση εφόσον σχεδιαστούν και αξιολογηθούν από όλους τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία.
- Η μετάβαση μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένη όταν, εστιάζει:
 - στις ανάγκες των παιδιών,
 - αξιοποιεί τη δυναμική της οικογένειας,
 - σχηματίζει συνεργατικές σχέσεις
 - και σχεδιάζει εξατομικευμένες πρακτικές.
- Κατά τη διαδικασία, εστιάζουμε στις δεξιότητες των παιδιών αλλά και στην ετοιμότητα των σχολείων και των κοινοτήτων.

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

3

- Οι ευεργετικές ενέργειες προγραμμάτων σύνδεσης των δύο αυτών βαθμίδων συντελούν ώστε τα παιδιά:
 - να αναπτύξουν τις προηγούμενες εκπαιδευτικές εμπειρίες τους,
 - την αυτοπεποίθησή τους,
 - την ετοιμότητα σε νέες εμπειρίες
 - και τις σχέσεις τους με τα άλλα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς (National Center for early development & learning, 2002).

- Υπάρχουν πολλές ερμηνείες που κατά καιρούς έχουν δοθεί στην έννοια της μετάβασης (Kagan & Newman, 1998).
- Η μετάβαση έχει οριστεί ως «**διαδικασία της μετακίνησης ή της αλλαγής από το ένα περιβάλλον σε ένα άλλο**» (Σακελλαρίου, Στράτη & Αναγνωστοπούλου, 2015 ▪ Rous & Hallam, 2006).
- Αναγνωρίζεται με τη σημασία του περάσματος από έναν «**γνωστό**» σε έναν «**άγνωστο κόσμο**», εμπειριέχει σύνθετες και διαδοχικές διαδικασίες αλλαγών που επηρεάζουν το συνολικό φάσμα της ατομικής και κοινωνικής ζωής.

- Η μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο σηματοδοτεί ένα νέο και σημαντικό στάδιο εξέλιξης τόσο του ίδιου του παιδιού όσο και της οικογένειάς του και γι' αυτό θεωρείται μια από τις **κρισιμότερες περιόδους της παιδικής ηλικίας**.
- Την περίοδο αυτή γίνονται έντονες αλλαγές τόσο στην **προσωπικότητα του παιδιού** όσο και στο οικογενειακό και κοινωνικό του περιβάλλον, εκθέτοντάς το σε μια μεγάλη ποικιλία απαιτήσεων:
 - ✓ γνωστικών,
 - ✓ συναισθηματικών
 - ✓ και κοινωνικών.

Αλλαγές όπως:

6

- η αύξηση του αριθμού των μαθητών μέσα στην τάξη,
- το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα διαμονής τους μέσα στην τάξη,
- οι αλλαγές στον τύπο και το βαθμό εμπλοκής των γονέων,
- η αύξηση προσδοκιών για ατομική εργασία,
- το διαφορετικό περιεχόμενο προγράμματος
- και η διαφοροποίηση του τρόπου διδασκαλίας και προσέγγισης των μαθητών από τον εκπαιδευτικό (Love, Logue, Trudeau & Thayer, 1992 ▪ Shore, 1998 ▪ Strati, 2018).

Προγράμματα Μετάβασης

7

- Η αδυναμία προσαρμογής των παιδιών στις νέες αλλαγές κατά τη διάρκεια αυτής της σχολικής περιόδου, μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις:
 - ✓ στην περαιτέρω ακαδημαϊκή εξέλιξή τους,
 - ✓ την κοινωνικοποίησή τους
 - ✓ αλλά και στη διαμόρφωση βαθύτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς τους (Μπαγάκης, Διδάχου, Βαλμάς, Λουμάκου & Πομώνης, 2006).
- Βιβλιογραφικά (Transition to School for Children with Disabilities: A Review of the Literature, 2010) αναφέρονται πολλοί τρόποι με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί μπορούν να στηρίξουν τη μετάβαση των νηπίων στο δημοτικό σχολείο
- *Ένας από αυτούς τους τρόπους είναι τα προγράμματα μετάβασης που πρέπει να σχεδιάζονται και να αξιολογούνται από όλους τους εμπλεκόμενους σε αυτή τη διαδικασία.*

Τα προγράμματα, εφαρμόζονται σε τοπικά πλαίσια και λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής.

- **Για την ομαλή μετάβαση των νηπίων στο δημοτικό σχολείο** και την αποφυγή κινδύνων, χρειάζεται συνεργασία όλων των άμεσα εμπλεκομένων:
 - ✓ των εκπαιδευτικών των δύο βαθμίδων (νηπιαγωγών, δασκάλων)
 - ✓ και της οικογένειας,
- Οι οποίοι πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι, **η συνέχεια στη μάθηση επέρχεται μέσα από αναπτυξιακά κατάλληλα προγράμματα** συνεργασίας και κοινής εργασίας για παιδιά του νηπιαγωγείου και της πρώτης δημοτικού.

Μοντέλα Μετάβασης

9

- 1) Το οικοσυστημικό - αναπτυξιακό μοντέλο (Bronfenbrenner, 1986 ▪ Bronfenbrenner & Morris, 2006), που υιοθετείται πιο συχνά, **αντιμετωπίζει το νήπιο ολικά**, εμπλέκοντας στη διαδικασία μετάβασης
 - ✓ τόσο το σχολικό περιβάλλον
 - ✓ όσο και το οικογενειακό,
- Λαμβάνει υπόψη **τη σταθερότητα και τη δυναμική των σχέσεων μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινότητας**, καθώς το παιδί μετακινείται από το νηπιαγωγείο προς το δημοτικό σχολείο.

Η Μετάβαση στο σχολείο, σύμφωνα με το **αναπτυξιακό μοντέλο**, σημαίνει όλες εκείνες τις στρατηγικές και διαδικασίες που σκοπό έχουν:

10

α) τη διασφάλιση της ομαλής εισόδου και προσαρμογής των νηπίων στο δημοτικό σχολείο

β) την παροχή συνέχειας μέσα από δραστηριότητες που γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ σπιτιού, νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου

γ) τη σύνδεση της ανάπτυξης του παιδιού με τους κοινωνικούς φορείς, τις υπηρεσίες οικογενειακής υποστήριξης και του συστήματος προσχολικής εκπαίδευσης

2) Το μοντέλο του οικογενειακού άγχους σχετίζεται με την προσαρμογή και τη ρύθμιση (Bomar & Cooper, 1996 ▪ DeMarco, Ford-Gilboe, Friedmann, McCubbin & McCubbin, 2000)

11

- Το μοντέλο αυτό εστιάζει στις δυνάμεις της οικογένειας και στα σημεία που έχει δυσκολίες.
- Συμπεριλαμβάνει επίσης, το μοντέλο λειτουργικότητας της οικογένειας και πώς η οικογένεια θα εκτιμήσει την κατάσταση, θα λύσει τα προβλήματα και θα αξιοποιήσει τις δεξιότητες των παιδιών.
- Το συγκεκριμένο μοντέλο, συνδυάζει αυτούς τους παράγοντες για να διερευνήσει πως μια οικογένεια προσαρμόζεται αρχικά σε μια αλλαγή και πως ανακτά τις δυνάμεις της μετά από μια κρίση (Connelly, 2007).

Το μοντέλο του οικογενειακού άγχους

12

- Το άγχος της προσαρμογής στη διαδικασία της μετάβασης μειώνεται με το ρόλο των επαγγελματιών που βοηθάνε την οικογένεια να αντιμετωπίσει το στρες και τις προσδοκίες της στη διαδικασία της μετάβασης.
- **Οι εκπαιδευτικοί και οι ειδικοί**, μπορούν να αναπτύξουν ένα σχέδιο με την οικογένεια, για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες και τις ανησυχίες της.
- Παράλληλα υπογραμμίζεται, η σημασία της επικοινωνίας, της συμμετοχής και των καλά πληροφορημένων οικογενειών, για την εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης.

3) Το **Εννοιολογικό Μοντέλο για την μετάβαση** (Brooker, 2016 ▪ Rous & Hallam, 2006 ▪ Rous, Myers & Stricklin, 2007), αναπτύχθηκε για να κατανοήσουμε την πολυπλοκότητα της μετάβασης των παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών τους. Βασίζεται σε ένα συνδυασμό δύο θεωρητικών πλαισίων, των οικολογικών και των οργανωτικών θεωριών των συστημάτων.

Το μοντέλο περιλαμβάνει δύο διακριτά επίπεδα:

Το πρώτο αντικατοπτρίζει το παραδοσιακό οικολογικό μοντέλο και τονίζει τους πολλούς περιβαλλοντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τα παιδιά και τις οικογένειές τους.

Το δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνει **τρεις συγκεκριμένους παράγοντες** που επηρεάζουν τη διαδικασία της μετάβασης (Σακελλαρίου, Στράτη & Αναγνωστοπούλου, 2015 ▪ Strati, 2018).

1. Οι μεταβλητές επιρροής μεταξύ των διάφορων φορέων, ένα υποστηρικτικό τρίγωνο υποδομής, επικοινωνίας και σχέσεων και ακολουθία της συνέχειας

2. Οι πρακτικές μετάβασης και οι δραστηριότητες

3. Τα αποτελέσματα που σχετίζονται με την προσαρμογή του παιδιού και την προετοιμασία της οικογένειας

Όμοια στοιχεία σε αυτά τα μοντέλα είναι ότι:

14

- Εξετάζουν τους **περιβαλλοντικούς παράγοντες** που επηρεάζουν το παιδί και την οικογένεια στην διαδικασία της μετάβασης.
- Αναγνωρίζουν τη μετάβαση **ως μια διαδικασία που συμβαίνει στο χρόνο** και όχι σε μια χρονική στιγμή.
- Οι βασικές έννοιες για τη μετάβαση βασίζονται στο **οικολογικό μοντέλο του Bronfenbrenner**.

Περιορισμοί και εμπόδια για την επιτυχή μετάβαση

15

1. Διοικητικά θέματα

Τα μέλη της ομάδας που ασχολούνται με την εκπαίδευση, δυσκολεύονται πολλές φορές να προσδιορίσουν τους ρόλους, τις ευθύνες και να επικοινωνήσουν μεταξύ τους στα προγράμματα μετάβασης

2. Φιλοσοφία παρέμβασης

Αλλαγή στη φιλοσοφία παρέμβασης από την προσχολική εκπαίδευση στο δημοτικό σχολείο

3. Οικογενειακά ζητήματα

- ✓ Η έλλειψη επικοινωνίας με το σχολείο
- ✓ Δεν αισθάνονται ευπρόσδεκτοι
- ✓ Η έλλειψη γνώσης σχετικά με την πρόοδο του παιδιού στο σχολείο

4 . Πρακτικές μετάβασης

- ✓ Οι δραστηριότητες μετάβασης ξεκινούν μετά την έναρξη του Σχολικού Έτους
- ✓ Οι ατομικές προσπάθειες είναι περισσότερες από τις συλλογικές

Στρατηγικές για την επιτυχή μετάβαση

16

- **Στρατηγικές σε κοινοτικό επίπεδο**
- Συνεργασία μεταξύ των οργανισμών
- Είναι ευρέως γνωστό ότι η συνεργασία μεταξύ των οργανισμών είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση και ότι η διαδικασία παίρνει ένα σημαντικό χρονικό διάστημα (Malone & Gallagher, 2009 ▪ Rous, Myers & Stricklin, 2007).
- **Οι ερευνητές έχουν υπογραμμίσει την ανάγκη για εκπαιδευμένο προσωπικό** που θα δημιουργήσει δραστηριότητες μετάβασης και θα βοηθήσει τους φορείς να συνεργαστούν μεταξύ τους.

Η συμφωνία και η συνεργασία των φορέων μπορεί να καθοδηγήσει τη διαδικασία της μετάβασης σχετικά με:

- ✓ **Δράσεις, ρόλους και αρμοδιότητες των μελών της ομάδας (Forest, Horner, Lewis-Palmer & Todd, 2004),**
- ✓ **Να δώσει πληροφορίες σχετικά με τους οικονομικούς πόρους κάθε οργανισμού (Rous & Hallam, 2006),**
- ✓ **Να ορίσει τα χρονικά πλαίσια για τις δραστηριότητες μετάβασης (Forest, Horner, Lewis-Palmer & Todd, 2004).**

Συνέχεια και εναρμόνιση των προγραμμάτων

18

- Ομάδες εστίασης αποτελούμενες:
- από εκπαιδευτικούς,
- επαγγελματίες
- και μέλη οικογενειών
- επεσήμαναν την ανάγκη να εξασφαλιστούν αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές που να εναρμονίζονται με το σχολείο.
- *Έχει επιπλέον επισημανθεί η ανάγκη για συνέχεια στα σχολικά προγράμματα προσχολικής και σχολικής ηλικίας (Rous, Myers & Stricklin, 2007).*

Η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων μετάβασης

19

- Στη βιβλιογραφία σημαντική θέση για τη μετάβαση έχει η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων. Είναι ένα σημαντικό μέρος στη διαδικασία σχεδιασμού της, σε συνδυασμό με την εκπαίδευση ενός ατόμου που θα είναι ο συντονιστής της όλης διαδικασίας (Forest, Horner, Lewis-Palmer & Todd, 2004).

- **Οι προσπάθειες αξιολόγησης συνδέονται με τις πρακτικές μετάβασης και ενσωματώνονται σε ένα ενιαίο σχέδιο .**

Προς αυτή την κατεύθυνση βοηθούν οι ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποια είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων;
- Ποιοι θα ωφεληθούν και πως;
- Ποιοι είναι οι καλύτεροι τρόποι για την συγκέντρωση των πληροφοριών σχετικά με την αλλαγή;
- Ποιοι πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις πληροφορίες; (Rous & Hallam, 2006).

Στρατηγικές για την επιτυχή μετάβαση

20

Έγκαιρη μετάβαση

Η διαδικασία της μετάβασης να συμβαίνει έγκαιρα και να δίνει επαρκεί χρόνο για να συζητούνται οι ανάγκες των παιδιών. Τονίζεται επίσης η σπουδαιότητα πραγματοποίησης των δραστηριοτήτων σε χρόνο που να βοηθάει την επιτυχία της μετάβασης.

Εκπαίδευση και τεχνική βοήθεια στους ανθρώπους που ασχολούνται με τη μετάβαση

Μελέτες έδειξαν ότι η κατάλληλη κατάρτιση όλων όσων ασχολούνται με τη μετάβαση, βοήθησε ώστε να έχουν καλύτερη υποστήριξη . Επιπλέον, το προσωπικό που είναι εκπαιδευμένο αναλαμβάνει ευκολότερα ρόλους και καθήκοντα (Rous & Hallam, 2006).

Γνωστοποίηση του περιβάλλοντος που θα λάβει μέρος το πρόγραμμα της μετάβασης

Οι επισκέψεις από τα παιδιά, τους γονείς και όλους όσους συμμετέχουν στο πρόγραμμα, στις νέες αίθουσες και στο νέο περιβάλλον.

Υποστήριξη και συμμετοχή των οικογενειών στη διαδικασία

21

- Η εμπιστοσύνη και οι θετικές σχέσεις μεταξύ των εμπλεκομένων στη διαδικασία μπορεί να βοηθήσει τις οικογένειες να μειώσουν το άγχος της μετάβασης (Rosenkoetter, Schroeder, Rous, Hains, Shaw & McCormick, 2009).
- Η συμβουλευτική της οικογένειας κατά τη μεταβατική περίοδο είναι απαραίτητη για την συναισθηματική υποστήριξη και τη βελτίωση του ρόλου τους ως γονείς.
- Οι οικογένειες έχουν ανάγκη υποστήριξης ,συνεχή και ακριβή ενημέρωση, μεγαλύτερη γνώση και εμπειρίες των πιθανών σχολείων που μπορεί να φοιτήσουν τα παιδιά τους και ευκαιρίες να συζητούν τις προσδοκίες τους από την αρχή του Σχολικού Έτους (Russell, 2005).
- Ουσιαστική ανταλλαγή πληροφοριών και δραστηριότητες προετοιμασίας.

Προοπτικές για τη μετάβαση

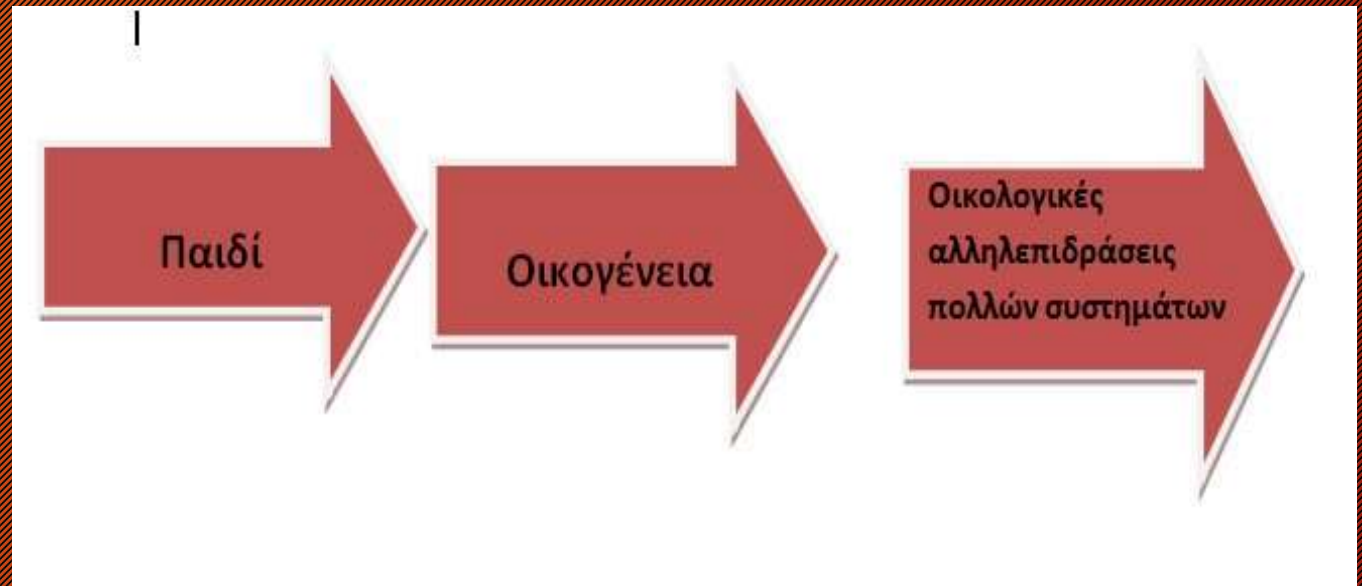
22

- Οι Rimm-Kaufman & Pianta (2000), εξέτασαν τις σχέσεις μεταξύ του παιδιού, του σπιτιού (οικογένειας), του σχολείου και των συμμαθητών, ως παράγοντες σε ένα δίκτυο σχέσεων που επηρεάζουν την επιτυχή μετάβαση στο σχολικό περιβάλλον.
- Οι Kraft-Sayre & Pianta (2000), σύμφωνα με το **Οικολογικό και Δυναμικό Μοντέλο της μετάβασης**, είδαν πολλαπλές κοινωνικές συνδέσεις ως κύρια πηγή στήριξης της μετάβασης των παιδιών και των οικογενειών τους.
- Συνεργατικές σχέσεις μεταξύ:
 - ✓ των γονέων, των εκπαιδευτικών,
 - ✓ των μαθητών,
 - ✓ των συμμαθητών
 - ✓ και των φορέων της κοινότητας**είναι τα στοιχεία που διευκολύνουν την ομαλή μετάβαση.**

Σύστημα Αποτελεσματικής μετάβασης (Foster, 2013)

23

Από θεωρητικό πλαίσιο και τη σχολική εμπειρία, **συγκεκριμένες πρακτικές μετάβασης** επηρεάζουν την ποιότητα της μετάβασης καθώς τα παιδιά μετακινούνται από τα προσχολικά κέντρα στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο.

Οι πρακτικές μετάβασης θα πρέπει να στηριχθούν σε τρεις αλληλένδετες αρχές:

24

- ✓ **Αμφίδρομη επικοινωνία των σχολικών κέντρων**, αυτού που φοιτά το παιδί με αυτό που πρόκειται να φοιτήσει, καθώς και συνεργασία των εκπαιδευτικών και από κοινού να θεσπίσουν αποτελεσματικές πρακτικές μετάβασης.
- ✓ **Δημιουργία ιδιαίτερων δεσμών με την οικογένεια** από τις πρώτες μέρες φοίτησης του παιδιού στο σχολείο.
- ✓ **Ανάπτυξη μια σειράς πρακτικών** όπως η δημιουργία ενημερωτικών φυλλαδίων και η συμμετοχή σε προγράμματα μετάβασης.

Πρακτικές μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό σχολείο

25

Περιοδική επαφή από τους εκπαιδευτικούς με τις οικογένειες των παιδιών προσχολικής ηλικίας,

- ✓ είτε μέσω τηλεφωνικής κλήσης
- ✓ ή πρόσωπο-με-πρόσωπο,
- για να αρχίσει η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με το παιδί, ώστε να είναι ομαλότερη η προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον (Early, Pianta, Taylor, & Cox, 2001 ▪ Dockett & Perry, 2008 ▪ Gill, Winters, & Friedman, 2006 ▪ Mangione & Speth, 1998 ▪ Margetts, 2007).

Πρακτικές μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό σχολείο

26

- **Περιοδική επαφή και ουσιαστική γνωριμία με τα ίδια τα παιδιά** πριν τη φοίτησή τους στο δημοτικό σχολείο (Early, Pianta, Taylor, & Cox, 2001 ▪ Gill, Winters, & Friedman, 2006)
- **Προσκλήσεις για επισκέψεις κατά την διάρκεια της χρονιάς, το νηπιαγωγείο επίσκεψη στο δημοτικό σχολείο και το δημοτικό σχολείο επίσκεψη στο νηπιαγωγείο** (Gill, Winters, & Friedman, 2006 ▪ Early, Pianta, Taylor, & Cox, 2001).

Πρακτικές μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό σχολείο

27

- **Προετοιμασία και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων μετάβασης**, όπως η δημιουργία ιστοριών και σεναρίων για το νέο περιβάλλον από τα ίδια τα παιδιά (Dockett & Perry, 2008 ▪ Mangione & Speth, 1998 ▪ Margetts, 2007)
- **Λίστες με βιβλία** που θα βοηθήσουν το παιδί στη διαδικασία γραμματισμού του, τους καλοκαιρινούς μήνες, πριν την είσοδο στο νέο σχολικό πλαίσιο
- **Οικογενειακές συναντήσεις** ώστε να συζητηθούν οι προσδοκίες της οικογένειας και των εκπαιδευτικών (Early, Pianta, Taylor, & Cox, 2001 ▪ Gill, Winters, & Friedman, 2006).

Πρακτικές μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό σχολείο

28

- **Εμπλοκή της κοινότητας** στη σύνδεση εκπαιδευτικών και οικογένειας, καθώς και οργάνωση συναντήσεων για τη γνωριμία των νέων οικογενειών με αυτές που είναι ήδη εγγεγραμμένες στο σχολείο. (Dockett & Perry, 2005 ▪ Ferguson McGann, & Clark, 2007 ▪ Mangione & Speth, 1998).
- **Διάδοση των πληροφοριών από τους εκπαιδευτικούς στους γονείς** σχετικά με τη μετάβαση στο νηπιαγωγείο, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών εγγραφής στο δημοτικό σχολείο και πληροφορίες σχετικά με τα συγκεκριμένα σχολεία που μπορούν να στείλουν τα παιδιά τους.
- **Επισκέψεις στο σπίτι πριν και μετά από τη φοίτηση στο νέο περιβάλλον** (Dockett & Perry, 2008 ▪ Early, Pianta, Taylor, & Cox, 2001 ▪ Gill, Winters, & Friedman, 2006 ▪ Mangione & Speth, 1998 ▪ Margetts, 2007).

Πρακτικές Μετάβασης

Συνοπτικός πίνακας πρακτικών Μετάβασης	
Πρακτικές μετάβασης	Συνεργάτες
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Επικοινωνία με τις οικογένειες προσχολικής ηλικίας ✓ Επικοινωνία με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας ✓ Επισκέψεις στο Δημοτικό ✓ Δραστηριότητες μάθησης και ενσωμάτωσης ✓ Ενημερωτικές συναντήσεις ✓ Συμμετοχή της κοινότητας ✓ Διάδοση πληροφοριών ✓ Ομάδες στήριξης των οικογενειών ✓ Διατήρηση επαφής με τα παιδιά που αποφοιτούν από το νηπιαγωγείο ✓ Έγκαιρη Εγγραφή 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσωπικό του Σχολείου: Διευθυντές Εκπαιδευτικοί γενικής - ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης Ειδικό επιστημονικό προσωπικό ✓ Γονείς και παιδιά ✓ Νηπιαγωγείο –Δημοτικό ✓ Κοινότητα

Οι γονείς και οι νηπιαγωγοί μπορούν να αναπτύξουν **αποτελεσματικές στρατηγικές συνεργασίας** προκειμένου να προωθήσουν τη **σχολική ετοιμότητα των παιδιών** και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις ομαλής μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο (Σακελλαρίου, 2012):

- ✚ Συνεργασία οικογένειας και νηπιαγωγείου στα πλαίσια μιας οικολογικής προοπτικής
- ✚ Κατανόηση των ιδιαίτερων αναγκών της οικογένειας και των απόψεών τους για το πρόγραμμα του νηπιαγωγείου
- ✚ Οι γονείς κατανοούν τη σημαντικότητα της συμμετοχής τους στην εκπαίδευση των παιδιών τους, όταν αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως ένα άτομο που έχει θετική επιρροή στις αναπτυξιακές τους εκβάσεις.
- ✚ Η εθελοντική προσφορά και συνεργασία των γονέων στο νηπιαγωγείο, συνδέεται με τη σχολική ετοιμότητα και τη σχολική επιτυχία των παιδιών.
- ✚ Δημιουργία προγραμμάτων επιμόρφωσης νηπιαγωγών και δασκάλων, προκειμένου να ενημερωθούν για τη συνεργασία οικογένειας και νηπιαγωγείου στο πλαίσιο της διαδικασίας της μετάβασης.
- ✚ Συνοχή στα αναλυτικά προγράμματα νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου (Σακελλαρίου, 2012α)